

The Effect of Competition Proprietary Costs on Relationship between Sales and Cash Flow Instability and Financial Statement Comparability

Sayed Ali Vaez^{1*}, Rahim Bonabi Ghadim²

1. Associate Prof in Accounting. Faculty of Economic and Social Sciences, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.
2. Assistance Prof in Accounting, Department of accounting, Hashtrood Branch, Islamic Azad University, Hashtrood, Iran, rahim.bonabi@yahoo.com

ARTICLE INF	ABSTRACT
<p><i>Article history:</i> Received: 2019/04/29 Accepted: 2019/12/14</p>	<p>The more comparable of financial statements, the lower the information asymmetry and so capital market is more efficient, which results in the optimal allocation of resources. The purpose of this study was to investigate the effect of Proprietary Costs of Competition on relationship between sales and cash flow Instability and Financial Statement Comparability in the companies Accepted in Tehran Stock Exchange. To test research hypothesis, the data of 126 companies accepted in Tehran Stock Exchange during the years 2009-2017 and multivariate regression has been used. The results show that sales fluctuation has a significant negative effect on the Financial Statement Comparability, and this effect is aggravated by the involvement of the Proprietary Costs of Competition (R & D expenditures). However, the cash flow fluctuations and sales growth fluctuations and their interactive effect With Proprietary Costs of Competition (R & D expenditures) have no significant effect on Financial Statement Comparability.</p>
<p>* Corresponding author: Sayed Ali Vaez Associate Prof in Accounting. Faculty of Economic and Social Sciences, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran E-Mail: sa.vaez@gmail.com</p>	

1- Introduction

One of the information channels about the status of companies is information about the financial statement comparability. The more comparable financial statements, the lower the information asymmetry and so capital market is more efficient, which results in the optimal allocation of resources. The purpose of this study was to investigate the effect of proprietary costs of competition on relationship between sales and cash flow

instability and financial statement comparability in the companies accepted in Tehran Stock Exchange.

2- Hypothesis

The proprietary costs of disclosing information is a cost that the organization will incur due to the disclosure of its confidential information and its potential use by its competitors. Increasing the competition proprietary costs leads to a reduction in the voluntary disclosure of information, information management and earning manipulation, which reduces the comparability of information. Competition will reduce the earnings and cash flows fluctuation and reduce the need for smoothing the profits. On the other hand, given the fact that the market punishes companies that have not achieved the expected performance, company managers with more competition and lower proprietary costs are more likely to smooth cash flows and fluctuate their profits. Ultimately, any earning management and smoothing, on the one hand, will reduce the fluctuations in the company's performance in the form of profits and cash flows (low risk showing the results of the company's activities), and, on the other hand, reduce the information quality and the ability to compare financial statements. In this regard, the assumptions are as follows:

H1: *The sales fluctuation affects the financial statements comparability.*

H2: *The sales growth fluctuation affects the financial statements comparability.*

H3: *The cash flows fluctuation affects the financial statements comparability.*

H4: *The competition proprietary costs moderate the effect of sales fluctuation on financial statements comparability.*

H5: *The competition proprietary costs moderate the effect of sales growth fluctuations on financial statements comparability.*

H6: *The competition proprietary costs moderate the effect of cash flow fluctuations on financial statements comparability.*

3- Methods

To test research hypothesis, the data of 126 companies accepted in Tehran Stock Exchange during the years 2009-2017 was extracted and multivariate regression was used.

4- Results

The results show that sales fluctuation has a significant negative effect on the financial statement comparability, and this effect is aggravated by the involvement of the proprietary costs of competition (R & D expenditures). However, the cash flow fluctuations and sales growth fluctuations and their interactive effect with proprietary costs of competition (R & D expenditures) have no significant effect on Financial Statement Comparability.

5- Discussion and Conclusion

The sales instability relative to the sales growth and cash flows instability is more of a use by ordinary shareholders and investors in determining the information quality and thus determining the value of the company. In addition, the proprietary costs of competition in form of disclosing more information, due to more fluctuations in current period performance than future periods, reduces the quality and comparability of information more and more.

Keywords: Sales Fluctuation, Cash Flow Fluctuations, Financial Statement Comparability, Proprietary Costs of Competition.

مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز

دوره یازدهم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۹۸، پیاپی ۷۷/۳، صفحه‌های ۳۸۷-۴۱۹

(مجله علوم اجتماعی و انسانی پیشین)

تأثیر هزینه مالکانه رقابت بر رابطه بین ناپایداری فروش و جریان‌های نقدی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی

دکتر سیدعلی واعظ*

دانشگاه شهید چمران اهواز

دکتر رحیم بنابی قدیم**

دانشگاه آزاد اسلامی واحد هشتگرد

چکیده

هر اندازه قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بیشتر باشد، عدم تقارن اطلاعاتی کمتر و بازار سرمایه از کارایی بیشتری برخوردار است که سبب تخصیص بهینه منابع می‌شود. بر این اساس هدف این پژوهش بررسی تأثیر ریسک مبتنی بر نوسان فروش و جریان‌های نقدی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر هزینه مالکانه رقابت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. برای آزمون فرضیات پژوهش از داده‌های ۱۲۶ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ که به روش حذف سیستماتیک انتخاب شده‌اند، رگرسیون چندمتغیره و مدل داده‌های ترکیبی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد نوسان فروش تأثیر منفی معنی‌داری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد و این تأثیر با دخالت هزینه مالکانه رقابت (مخارج تحقیق و توسعه)، تشدید می‌شود ولی نوسان جریان نقدی و نوسان رشد فروش و اثر تعاملی آن‌ها با هزینه مالکانه رقابت (مخارج تحقیق و توسعه)، تأثیر معنی‌داری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ندارند.

کلیدواژه‌ها: نوسان فروش، نوسان جریان نقدی، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، هزینه مالکانه رقابت.

sa.vaez@gmail.com

rahim.bonabi@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۹/۲۳

* دانشیار گروه حسابداری (نویسنده مسئول)

** استادیار گروه حسابداری

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۲/۱۹

۱. مقدمه

قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری، شاخص مهمی از کیفیت اطلاعات را فراهم می‌کند که بر اساس آن استفاده‌کنندگان اطلاعات می‌توانند با شناسایی ریسک مربوط به آن‌ها، نتایج عملکرد شرکت‌های مختلف را با یکدیگر مقایسه کنند و تصمیم‌های مالی صحیحی در راستای تخصیص بهینه منابع و بیشینه کردن منافع خود اتخاذ کنند (انگلیبرگ، ازگوز و وانگ،^۱ ۲۰۱۷). اغلب سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند در شرکت‌هایی سرمایه‌گذاری کنند که از یک روند ثابت سودآوری برخوردار است؛ زیرا شرکت‌هایی که سودهای پرنوسان گزارش می‌کنند در مقایسه با شرکت‌هایی که سودهای هموار دارند، از ریسک بیشتری برخوردار هستند (تاگر و زاروین،^۲ ۲۰۰۶). هرگونه نوسان در عملکرد شرکت در قالب نوسان فروش و جریان‌های نقدی و دیگر معیارهای سنجش عملکرد، سبب انگیزش مدیران برای دست‌کاری سود می‌شود. سطح بالای مدیریت سود نیز باعث تضعیف میزان تطابق درآمد و هزینه و رابطه بین وقایع اقتصادی و ارقام گزارش‌شده در صورت‌های مالی می‌شود و موجب کاهش محتوای اطلاعاتی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی خواهد شد. در صورتی که سایر شرکت‌ها نیز درگیر مدیریت سود باشند، کاهش قابلیت مقایسه تشدید خواهد شد (رأس، شی و ژی،^۳ ۲۰۱۶). محیط‌های نامطمئن به‌وسیله ناپایداری زیاد فروش و جریان‌های نقدی و ناپایداری بالای سود مشخص می‌شود. استانداردهای حسابداری معمولاً وقتی با عدم اطمینان روبه‌رو می‌شوند، درجاتی از انعطاف‌پذیری فراهم می‌آورند. مدیران نیز معمولاً به‌طور فرصت‌طلبانه‌ای از این روش‌ها برای کاهش نوسانات در سود گزارش‌شده استفاده می‌کنند که قابلیت مقایسه اطلاعات را کاهش می‌دهد (مرفوع و حسنی القار، ۱۳۹۶). پژوهش‌های اخیر رقابت در بازار محصول را به‌عنوان یکی از سازوکارهای نظارتی فرآیند گزارشگری مالی بیان می‌کنند (بلکریشنن و کوهن،^۴ ۲۰۱۱) و شرکت‌هایی که رقابت در صنعت آن‌ها کمتر است، از هزینه‌های مالکانه، هزینه‌های نمایندگی و هزینه‌های سیاسی بیشتری برخوردار هستند. این عوامل به‌تنهایی یا مشترکاً با یکدیگر در مدیریت، انگیزه‌های قوی برای افشای با کیفیت پایین اطلاعات حسابداری و انتشار اطلاعات با درجات مختلفی از قابلیت مقایسه را فراهم می‌کنند (چنگ، من و یی،^۵ ۲۰۱۳). در این راستا هرچه میزان تمرکز در صنایع بیشتر (کمتر) باشد، سطح رقابت در آن صنایع کمتر (بیشتر) است. به‌طوری‌که نتایج بسیاری از پژوهش‌های انجام‌شده نشان داده‌اند افزایش در

تمرکز بازار با قیمت‌های بیشتر و سودهای غیرعادی و در نتیجه با قابلیت مقایسه کمتری همراه است و این نتایج در مورد شرکت‌ها، از هزینه‌های مالکانه بیشتر، ناشی شده است (نمازی و همکاران، ۱۳۹۳). مطالعه قابلیت مقایسه اطلاعات در راستای تدوین مقررات اثربخش به‌رای استانداردها گذاران نیز حائز اهمیت است. پژوهشی که نقش ریسک مبتنی بر اطلاعات حسابداری و نیز نقش هزینه مالکانه رقابت در قابلیت مقایسه صورتهای را بررسی کرده باشد وجود ندارد و به‌طور کلی تا به حال پژوهش‌های تجربی بسیار محدودی درباره قابلیت مقایسه صورتهای مالی انجام شده است که علت اصلی آن به ماهیت نسبی و مقایسه‌ای آن بر خلاف سایر مفاهیم مطلق و مستقل حسابداری مربوط می‌شود (سان، ۲۰۱۶^۶). با توجه به اینکه عدم افشا یا عدم تبدیل هزینه‌های تحقیق و توسعه به‌عنوان هزینه مالکانه، به حساب دارایی سرمایه‌ای به سبب کاهش تطابق درآمد و هزینه‌های یک دوره مالی، نوسان بیشتر سود و فروش و در نتیجه قابلیت مقایسه کمتر اطلاعات را به دنبال خواهد داشت (هانس، ۲۰۱۶^۷)؛ همچنین از یک طرف اگر شرکت‌ها اقدام به افشای اختیاری بیشتری از اطلاعات کنند، سبب انتقال منافع اطلاعاتی به رقبای شرکت و تضعیف موقعیت رقابتی شرکت در میان رقبا می‌شود و نوسان و ناپایداری بیشتر عملکرد شرکت و به دنبال آن کاهش قابلیت مقایسه اطلاعات را سبب می‌شود (کنت و یونگ، ۲۰۰۳) و از طرفی دیگر، رقابت به دلیل هزینه‌های مالکانه در بازار محصول، فشار بازار سرمایه و در نتیجه نظارت بیشتر بر عملکرد شرکت، کیفیت و کمیت افشای اطلاعات را افزایش می‌دهد (لی وزانگ، ۲۰۱۶^۸)، مسئله اصلی این پژوهش پاسخگویی به این سؤال‌ها است: آیا از دید رفتار فرصت‌طلبانه، نوسان فروش و جریان‌های نقدی به دلیل افزایش ریسک شرکت، کاهش قابلیت پیش‌بینی عملکرد و برانگیختن انتخاب رویکرد انعطاف پذیرانه در گزینش روش‌های حسابداری، قابلیت مقایسه صورتهای مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟ آیا هزینه مالکانه رقابت، رابطه بین نوسان فروش و جریان‌های نقدی با قابلیت مقایسه صورتهای مالی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

در ادامه مروری بر مبانی نظری پژوهش، پیشینه پژوهش، روش‌شناسی پژوهش، آزمون فرضیات و نتیجه‌گیری و پیشنهادها ارائه می‌شود.

۲. مبانی نظری پژوهش

۱-۱. ضرورت و اهمیت پژوهش

اهمیت قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تا حدی است که در بیانیه مفهومی شماره ۸ هیئت استانداردهای حسابداری مالی، از مهم‌ترین دلایل تقاضا برای استانداردهای گزارشگری مالی، افزایش قابلیت مقایسه اطلاعات گزارش شده، ذکر شده و بر این اساس در مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران (۱۳۹۰) نیز بیان شده است که اگر اطلاعات مربوط و قابل اتکا باشد، مفید بودن آن در صورت مقایسه پذیر نبودن و مفهوم نبودن دچار محدودیت خواهد بود. کمیت و کیفیت اطلاعات در دسترس برای سرمایه‌گذاران، به وسیله تقویت قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، افزایش می‌یابد (دی فرانکو، کوتاری و وردی، ۲۰۱۱). قابلیت مقایسه بیشتر می‌تواند منجر به افزایش اطلاعات صنعت و بازار شده و در نتیجه عدم تقارن اطلاعاتی کاهش یابد (گوردون و گالری، ۲۰۱۲). سرمایه‌گذاران با دسترسی به اطلاعات شرکت‌های قابل مقایسه و توانایی برای شناخت آن‌ها، نه تنها می‌توانند شناخت بهتری از عملکرد شرکت داشته باشند، بلکه می‌توانند اطلاعات مربوط به ارزش شرکت را از طریق استنتاج‌های خود بر اساس عملکرد شرکت و افشای اطلاعات شرکت‌های قابل مقایسه، به دست بیاورند (کیم، کرفت و رایان، ۲۰۱۳). تحصیل اطلاعات و هزینه پردازش آن به وسیله تقویت قابلیت مقایسه اطلاعات، کاهش می‌یابد و بدین وسیله سبب افزایش کیفیت اطلاعات قابل دسترس برای سرمایه‌گذاران و دیگر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی می‌شود (چن، کولینز، کراوت و مرگنتالر، ۲۰۱۵)؛ کیم و همکاران، ۲۰۱۳). تحقیقات اخیر نشان داده‌اند برای حمایت از اطلاعات مالی، مدیران می‌توانند تحت فشار رقابتی زیاد، گزارش استراتژیک (طرح توجیهی برای برنامه‌های خود) داشته باشند (سان، ۲۰۱۶). برای نمونه تمرکز صنعتی، نماینده عادی برای رقابت بازار محصول، رابطه مثبتی با مدیریت سود دارد که به معنای تلاش مدیران برای گمراه کردن رقبای از طریق دست‌کاری در اقلام تعهدی است. با توجه به اهمیت گزارشگری مالی در ابلاغ فعالیت‌های شرکت به سهامداران خارجی، رابطه بین هزینه‌های اختصاصی رقابت و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی اهمیت زیادی دارد؛ زیرا هزینه مالکانه رقابت و ریسک افشاگری اطلاعات ارزشمند، مانع اصلی افزایش افشای داوطلبانه است (چنگ و همکاران، ۲۰۱۳)؛ همچنین شرکت‌های همکار میزان سرمایه‌گذاری خود را در طول دوره گزارشگری متقلبانانه افزایش می‌دهند که نشان‌دهنده آن

است که مدیران توجه زیادی به گزارش‌های مالی رقبای خود دارند. به عبارتی دیگر مدیران اطلاعات مربوط به هزینه‌های رقبا را از گزارش‌های مالی خود جمع‌آوری می‌کنند و شرکت‌های رقیب با آگاهی از این موضوع هزینه‌های مربوطه را با تلاش برای ایجاد این دیدگاه که هزینه‌های آن‌ها کمتر است، در گزارش هزینه‌ها سوگیری می‌کنند که کیفیت اطلاعات کاهش می‌دهد (کیم و همکاران، ۲۰۱۳). هرگونه ریسک ناشی از گزارش پرنوسان اطلاعات حسابداری به بازار به دلیل اینکه سبب تأثیرگذاری منفی بر انتظارات سرمایه‌گذاران، افزایش هزینه سرمایه شرکت و در نتیجه کاهش ارزش شرکت می‌شود، محرکی برای دست‌کاری کیفیت اطلاعات گزارش‌شده مدیران است و در شرایط رقابتی بیشتر، نیز این فشار دوچندان خواهد بود که قابلیت مقایسه اطلاعات را کاهش می‌دهد (چنگ و همکاران، ۲۰۱۳).

۲-۲. ناپایداری فروش و جریان‌های نقدی و قابلیت مقایسه اطلاعات

یکی از شروط رقابت کامل، شفافیت اطلاعات است. بر اساس فرضیه بازار کارا، زمانی که عدم تقارن اطلاعاتی وجود داشته باشد، مدیریت سود به صورت فرصت‌طلبانه اعمال می‌شود. این موضوع سبب می‌شود که سهامداران از اطلاعات داخلی شرکت آگاهی کمتری داشته باشند (کورمیر، هولی و لدوکس، ۲۰۱۳^{۱۳}). نوسان فروش، سرمایه‌گذاران را در برآورد مدیریت سود با مشکل مواجه می‌کند (لیم، دینگ و تانگ و ۲۰۰۸^{۱۴}) و غیرقابل پیش‌بینی بودن عملکرد، می‌تواند یکی از عوامل مهمی باشد که تأثیر یکسانی بر عملکرد تمامی شرکت‌ها دارد (گاش و اولسون، ۱۵^{۱۵}). به اعتقاد بنکر، بایزولو و پلین دوجوویچ^{۱۶} (۲۰۱۴) افزایش عدم اطمینان محیطی و نوسان فروش، احتمال روی دادن تقاضای غیرمعمول بالا و یا پایین را افزایش می‌دهد؛ بنابراین شرکت‌ها در قالب ثنوری و هزینه‌های نمایندگی، برای کاهش ریسک ناشی از هزینه‌های تحمیل‌شده، به سمت ساختارهای هزینه‌ای با ویژگی انعطاف‌پذیری روی می‌آورند که مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد (کورمیر و همکاران، ۲۰۱۳). به عبارتی نوسان عملکرد شرکت در قالب سود، فروش و جریان‌های نقدی سبب تحمیل ریسک بیشتری بر سرمایه‌گذاران شده و بر این اساس سرمایه‌گذار بازدهی بیشتری را طلب خواهند کرد که این امر افزایش هزینه سرمایه شرکت و کاهش ارزش را به دنبال خواهد داشت. به دنبال آن ممکن است مدیران برای اجتناب از این وضعیت اقدام به مدیریت و دست‌کاری ارقام گزارش‌های مالی

کنند که به دلیل منعکس نشدن وضعیت اقتصادی شرکت، سبب کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی می‌شود (رأس و همکاران، ۲۰۱۶). از طرفی دیگر نوسان جریان‌های نقدی نیز بیانگر ریسک بالقوه در عملیات آتی شرکت، سرمایه‌گذاران و عملیات مالی شرکت است (جینگ، ۲۰۰۵^{۱۶}). به عبارتی نوسان کمتر در جریان‌های نقدی، به معنی قابلیت اتکای بیشتر اطلاعات ارائه‌شده مدیران و نیاز کمتر مدیران به انجام مدیریت و دست‌کاری سود است؛ لذا با توجه به رویکرد فرصت‌طلبانه مدیریت سود، عدم ثبات میزان جریان‌های نقدی عملیاتی باعث جلوگیری از اجرای پروژه‌های بلندمدت، کاهش محتوای اطلاعاتی نسبت به آینده کسب‌وکار و برانگیختن مدیران برای به‌کارگیری استراتژی انعطاف‌پذیرانه در گزینش رویه‌ها و روش‌های حسابداری می‌شود؛ در نتیجه سبب کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی می‌گردد (آلمیدیا، کمپلو و ویسیچ، ۲۰۰۴^{۱۸}).

۲-۳. هزینه مالکانه رقابت و قابلیت مقایسه اطلاعات

هزینه مالکانه افشای اطلاعات، هزینه‌ای است که سازمان به خاطر افشای اطلاعات محرمانه خود و به‌کارگیری بالقوه آن از سوی رقبا، متحمل خواهد شد (خدادادی و بنایی قدیم، ۱۳۹۴). هزینه مالکانه رقابت نیز هزینه‌ای است که شرکت‌ها به موجب فضای رقابتی و انتشار اطلاعات خود، متحمل کاهش ارزش شرکت به صورت تضعیف موقعیت تجاری خود و تقویت موقعیت رقابتی رقبای خود می‌شوند (کنت و یونگ، ۲۰۰۳^{۱۹}؛ لی وزانگ، ۲۰۱۶). بر اساس فرضیه بازار کارا، از یک طرف اگر شرکت‌ها در صنایع رقابتی‌تر، اقدام به افشای اختیاری بیشتری از اطلاعات کنند که سبب انتقال منافع اطلاعاتی به رقبای شرکت و تضعیف موقعیت رقابتی شرکت در میان رقبا می‌شود (کنت و یونگ، ۲۰۰۳) و از طرفی دیگر، رقابت به دلیل هزینه‌های مالکانه در بازار محصول و فشار بازار سرمایه، کیفیت و کمیت افشای اطلاعات را تحت تأثیر می‌دهد (لی وزانگ، ۲۰۱۶) به گونه‌ای که افزایش هزینه‌های مالکانه رقابت به کاهش افشای اختیاری اطلاعات، مدیریت اطلاعات، مدیریت و دست‌کاری سود منجر می‌گردد (هسو، لی، ما و فیلیپس، ۲۰۱۷^{۲۰}) یا در قالب تئوری نمایندگی در بازار رقابتی، مدیران برای حفظ موقعیت رقابتی و جلوگیری از جلب توجه رقبا، به دنبال پیچیده‌تر کردن اطلاعات خود برای رقبا هستند که در نهایت هزینه‌های نمایندگی را افزایش می‌دهد (دلئا، ایسکندر و سینگ، ۲۰۱۲^{۲۱}). این

عوامل مقایسه پذیری اطلاعات را کاهش می‌دهند (هسو، لی، ما و فیلیپس، ۲۰۱۷). به عبارتی افشای هزینه‌های تحقیق و توسعه متأثر از رقابت بازار محصول است برای اینکه هرچقدر رقابت بازار محصول بیشتر باشد، افشاگری شرکت‌ها بیشتر شده و رفتار متقابل رقبا را به همراه خواهد داشت تا بدین‌وسیله نظر سرمایه‌گذاران بالقوه و عموم مردم را جلب کنند (چنگ، من و یی، ۲۰۱۳). با این حال در بازار با رقابت اندک، شرکت‌ها در به‌کارگیری رویه‌های افشاگری فعال، با تردید روبرو هستند برای اینکه انحصارگران می‌توانند با اشتراک قرار دادن اطلاعات و دست‌به‌یکی با یکدیگر، درآمد بیشتری را به دست آورند؛ بنابراین شرکت‌های حاضر در این بازارها، اطلاعات کمتری را افشا می‌کنند؛ زیرا رفتار افشاگرانه آن‌ها مزیتی برایشان نخواهد داشت (بارون و کنی، ۱۹۸۶).^{۲۲} با این حال تبدیل نشدن هزینه‌های تحقیق و توسعه به سرمایه، امکان تطابق درآمدها و هزینه‌ها را تضعیف کرده، هزینه‌های نظارتی و مالکانه را افزایش، قابلیت مقایسه اطلاعات را کاهش داده و اطلاعات کمتری را در اختیار استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی قرار می‌دهد (هانس، ۲۰۱۶).

۲-۴. ناپایداری فروش و جریان نقدی، هزینه مالکانه رقابت و قابلیت مقایسه اطلاعات

شرکت‌هایی که عملکرد بهتری تجربه می‌کنند و نوسان سود و فروش کمتری دارند برای علامت‌دهی در راستای جلب اعتماد سرمایه‌گذار در قالب تئوری علامت‌دهی، افشای اختیاری اطلاعات بیشتر و به‌موقع‌تری در دستور کار خود قرار می‌دهند (الختیب، ۲۰۱۴؛ منی‌سوسی، ۲۰۱۳).^{۲۴} بر اساس تئوری علامت‌دهی، افشای اختیاری اطلاعات نیز به دلیل کاهش ریسک اطلاعات، افزایش شفافیت اطلاعات و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، هزینه مالکانه را کاهش می‌دهد؛ همچنین افشای به‌موقع‌تر این اطلاعات به دلیل اینکه سبب افزایش اطمینان بیشتر در ذهن سرمایه‌گذار می‌شود، تأثیر منفی بیشتری در کاهش هزینه مالکانه خواهد داشت (خلیف، ساماها و آزام، ۲۰۱۵).^{۲۵} اوآنز، ۲۰۱۵).^{۲۶} به‌طور کلی دامنه هرگونه افشای اطلاعات به‌ویژه اطلاعات اختیاری، متأثر از عوامل سیاسی، اقتصادی و سازمانی است. به عبارتی برای شرکت‌ها در فضای رقابتی (انحصاری) کمتر (بیشتر)، هزینه‌های مالکانه و هزینه‌های سیاسی افشا بیشتر خواهد بود. به عبارت‌دیگر شرکت‌ها برای اجتناب از جلب‌توجه رقبا و حفظ انحصار موجود، افشای کمتری را انجام خواهند داد (چنگ، من و یی، ۲۰۱۳). به عبارتی بر اساس

رویکرد فرصت‌طلبانه، مدیران در این شرکت‌ها با استفاده از خلأ موجود در استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی، به دنبال به‌کارگیری روش‌هایی برای پنهان کردن عملکرد واقعی شرکت و به تأخیر انداختن آن هستند (بتوسان و استنفورد، ۲۰۰۵)^{۲۷} که از جمله مهم‌ترین آن‌ها مدیریت اقلام تعهدی و دست‌کاری فعالیت‌های واقعی است (مشایخی، مهرانی، مهرانی و کرمی، ۱۳۸۴). با این حال هزینه مالکانه رقابت از جهات مختلف بر هموارسازی سود و جریان‌های نقدی و در نتیجه افزایش و کاهش نوسان آن‌ها تأثیر دارد: در یک بازار رقابتی که هزینه مالکانه رقابت کمتر است (چنگ، من و یی، ۲۰۱۳)، به دلیل اینکه ذی‌نفعان شرکت نسبت به قبل اشتباهات و ناکارآمدی مدیران را نمی‌پذیرند، مدیران بیشتر در معرض خطر امنیت شغلی قرار می‌گیرند که عاملی برای انگیزش مدیران در راستای کاهش هزینه‌های نمایندگی و کاهش هموارسازی و دست‌کاری سود و جریان‌های نقدی است (لونتیس، ویتمن و کرمانیس، ۲۰۱۱)^{۲۸}. اگر رقابت را به‌عنوان یک مکانیسم زیرساختی تلقی کنیم، کاهش نوسان سود و جریان‌های نقدی و کاهش نیاز به هموارسازی سود را به دنبال خواهد داشت، ولی از طرفی دیگر با توجه به اینکه بازار شرکت‌هایی را که به عملکرد مورد انتظار دست پیدا نکرده‌اند تنبیه می‌کند، مدیران شرکت‌های با رقابت بیشتر و هزینه مالکانه رقابت کمتر، بیشتر تمایل به هموارسازی سود و جریان‌های نقدی و کاهش نوسان آن‌ها دارند (دانا، ایسکندر و سینگ، ۲۰۱۲). بسیاری از پژوهش‌های پیشین شواهدی ارائه کرده‌اند که در زمانی که جریان اطلاعات در مورد صنعت رو به پایین است، رقابت در بازار محصولات دارای اثرهای مثبتی بر مدیریت و هموارسازی سود است؛ اما هنگامی که جریان اطلاعات در مورد صنعت بالاست، رقابت در بازار محصولات دارای اثرهای منفی بر مدیریت و هموارسازی سود شرکت‌هاست (مارکاریان و سناتالو، ۲۰۱۰)^{۲۹}. در نهایت هرگونه مدیریت و هموارسازی سود از یک طرف سبب کاهش نوسان موجود در عملکرد شرکت در قالب سود و جریان‌های نقدی می‌شود (کم ریسک نشان دادن نتایج فعالیت‌های شرکت) و از طرفی دیگر کیفیت اطلاعات و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد (رأس، شی و ژی، ۲۰۱۶).

۳. پیشینه پژوهش

دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱) در تحقیقی به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر سطح تحلیل و پیش‌بینی تحلیل‌گران پرداختند و سعی بر پر کردن خلأ مربوط به پرسش مربوط به فایده‌مندی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی برای استفاده‌کنندگان مختلف اطلاعات داشتند. با به‌کارگیری مدل خطی چند متغیره نتایج تحقیق نشان داد که زمانی که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بیشتر است، سطح تحلیل‌ها افزایش می‌یابد و دقت پیش‌بینی بهبود می‌یابد و پراکندگی پیش‌بینی‌ها کاهش می‌یابد.

کاوادا^{۳۰} (۲۰۱۴) رابطه بین قابلیت مقایسه و کیفیت سود را با مقایسه جفت شرکت‌های یک صنعت در یک تحقیق پس‌رویدادی بررسی کرد. نتایج پژوهش وی نشان می‌دهد شرکت‌هایی که قابلیت مقایسه پایین‌تری دارند، دارای اقلام تعهدی بیشتر و در نتیجه، کیفیت سود کمتری هستند. این پژوهش نقش حسابرس را به‌عنوان عامل اقتصادی برون‌سازمانی در افزایش قابلیت مقایسه سود گزارش‌شده صاحب‌کار نشان می‌دهد.

چن و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و کارایی تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران پرداختند. آن‌ها دریافتند مقایسه مالی اهداف به خریداران کمک می‌کند تا تصمیم‌های سرمایه‌گذاری را بهتر کنند و باعث تخصیص سرمایه بیشتر شوند، چنانچه سبب افزایش عملکرد عملیاتی آتی، سینرژی تحصیل و بازدهی ترکیب تجاری می‌شود؛ همچنین کاهش ارزش سرفقلمی بعد از تحصیل، برای شرکت‌های هدف با قابلیت مقایسه بیشتر، کمتر خواهد بود.

جنگ بانگ کیم، لیلی و یاگزین^{۳۱} (۲۰۱۶) با بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت مالی بر ریسک سقوط آتی قیمت سهام، با به‌کارگیری مدل دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱) در یک تحقیق پس‌رویدادی، نشان دادند ریسک سقوط آتی قیمت سهام با افزایش قابلیت مقایسه صورت مالی کاهش می‌یابد و این رابطه منفی در محیط‌هایی شدیدتر است که در آن مدیران بیشتر به دنبال مخفی کردن اخبار منفی هستند و قابلیت مقایسه اطلاعات می‌تواند واکنش نامتقارن بازار نسبت به اخبار خوب و بد را تعدیل کند.

رأس و همکاران (۲۰۱۶) با بررسی عوامل مؤثر بر سطح قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شانزده کشور اروپایی و آمریکا در سطح کشوری و سطح شرکتی، نشان دادند نوسان مربوط

به بازدهی دارایی‌های شرکت تأثیر منفی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارد؛ زیرا هر چه نوسانات بازده دارایی‌ها طی سال‌های مختلف بالاتر باشد، استفاده‌کنندگان ریسک بیشتری را متحمل شده و در نتیجه بازده بالاتری را از شرکت توقع دارند و این موضوع موجب افزایش هزینه سرمایه شرکت خواهد شد؛ در نتیجه برای جلوگیری از این مشکل ممکن است مدیران دست به مدیریت سود زده و با دست‌کاری گزارش‌های مالی مانع از انعکاس سود پر نوسان شوند که موجب خواهد شد صورت‌های مالی به‌طور کامل وضعیت اقتصادی را منعکس نکرده و در نتیجه می‌تواند منجر به کاهش سطح قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شود.

سان (۲۰۱۶) رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و مدیریت سود را در کشور آمریکا را در یک تحقیق پس‌رویدادی و با به‌کارگیری مدل رگرسیونی چندمتغیره بررسی کرد. نتایج پژوهش وی نشان داد افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با کاهش مدیریت سود حسابداری و افزایش مدیریت سود واقعی رابطه دارد و این رابطه با وجود محیط اطلاعاتی قوی و کیفیت حسابرسی تعدیل می‌شود.

ایمهاف و وتنبه^{۳۲} (۲۰۱۸) با بررسی رقابت، هزینه مالکانه و قابلیت مقایسه اطلاعات با استفاده از تحقیق پس‌رویدادی و رگرسیون چندمتغیره، نشان دادند هزینه مالکانه رقابت قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد و این تأثیرگذاری برای شرکت‌های با محیط اطلاعاتی ضعیف بیشتر است؛ همچنین مدیران شرکت‌های با اطلاعات مالکانه بیشتر، به‌ویژه هنگامی که عدم تقارن اطلاعاتی زیادی دارند، به‌گونه‌ای اطلاعات را گزارش می‌کنند که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش دهند.

مجید، یان و تانی^{۳۳} (۲۰۱۸) با بررسی اثرگذاری رقابت بر تصمیمات مدیریت (رقابت بازار محصول و قابلیت مقایسه اطلاعات) نشان دادند فشار رقابتی به‌عنوان نظام راهبری، عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش و قابلیت مقایسه اطلاعات را افزایش می‌دهد که این نتیجه بر خلاف فرضیه هزینه مالکانه است.

ریو، تسانگ و وانگ^{۳۴} (۲۰۱۸) با بررسی رقابت بازار محصول و افشای اختیاری مسئولیت‌های اجتماعی شرکت نشان دادند با افزایش رقابت بازار محصول، حجم و دفعات افشای اطلاعات شرکت کاهش می‌یابد که این نتیجه در راستای هزینه مالکانه رقابت توجیه می‌شود.

پرنسیپ^{۳۵} (۲۰۱۸) با بررسی هزینه‌های مالکانه و افشای اختیاری اطلاعات، با به‌کارگیری رگرسیون چندمتغیره با استفاده از داده‌های ۶۷ شرکت ایتالیایی، نشان داد وجود هزینه‌های مالکانه، ابعاد گزارش اطلاعات شرکت‌ها به بازار را تا حد زیادی محدود می‌کند؛ زیرا گزارش اطلاعات بیشتر، رقبای شرکت را در موقعیت برتری نسبت به شرکت قرار می‌دهد و انگیزه علامت‌دهی بیشتر عملکرد شرکت به‌وسیله اطلاعات را کاهش می‌دهد.

فروغی و قاسمزاد (۱۳۹۴) به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر ضریب واکنش سودهای آتی با استفاده از الگوی رگرسیون چندمتغیره و داده‌های ترکیبی در بین هشتاد شرکت از سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۲ پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد ضریب واکنش سودهای آتی با افزایش قابلیت مقایسه اطلاعات افزایش می‌یابد و قابلیت مقایسه سبب می‌شود میزان بیشتری از اطلاعات خاص شرکت در قیمت‌های جاری سهام منعکس شود.

نبات‌دوست باغمیشه و محمدزاده سالطه (۱۳۹۵)، به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران پرداختند. برای رسیدن به این هدف با استفاده از نمونه آماری ۱۱۳ شرکت با استفاده از مدل رگرسیونی چندمتغیره و تحقیق پس‌رویدادی از سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱ به آزمون فرضیه‌ها پرداخته شد. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد بین کیفیت حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

مهرورز و مرفوع (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با آگاهی بخشی قیمت سهام در خصوص سودهای آتی در بین ۸۵ شرکت بورسی از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۹ پرداختند. برای تحلیل آماری فرضیات از رگرسیون‌های چندمتغیره در قالب تحقیق توصیفی و همبستگی استفاده کردند. بر اساس یافته‌های تحقیق، بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و آگاهی بخشی قیمت سهام رابطه مثبت وجود ندارد؛ و قابلیت مقایسه اطلاعات به انعکاس سودهای آتی مربوط به صنعت و همچنین قیمت سهام در دوره جاری برای هر شرکت کمکی نمی‌کند.

حاجی‌ها و چناری بوکت (۱۳۹۷)، به مطالعه ارتباط بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با خطر سقوط مورد انتظار (آتی) قیمت سهام در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. اطلاعات لازم برای این پژوهش از صورت‌های مالی ۱۱۷ شرکت در

دوره‌ی زمانی ۱۳۹۴-۱۳۹۰ گردآوری شده است. برای آزمون فرضیه‌ی پژوهش از رگرسیون چندمتغیره با داده‌های تابلویی استفاده شده است. برای محاسبه متغیر قابلیت مقایسه از مدل دی‌فرانکو و همکاران (۲۰۱۱) استفاده شده است. یافته حاصل از آزمون فرضیه‌ی پژوهش بیان‌گر وجود ارتباط معکوس و معنی‌دار بین قابلیت مقایسه‌ی صورت‌های مالی با خطر سقوط مورد انتظار (آتی) قیمت سهام است. به عبارتی با افزایش قابلیت مقایسه عدم اطمینان، تحلیل نادرست سرمایه‌گذاران و ترس آن‌ها از کاهش بیشتر قیمت‌ها در دوران پیدایش بحران کاهش می‌یابد.

۴. فرضیه‌های پژوهش

با توجه به اینکه هرگونه نوسان در عملکرد سالانه شرکت به‌عنوان ریسک و عدم پایداری اطلاعات استفاده‌شده سرمایه‌گذاران تلقی می‌شود و عامل انگیزش مدیران در انتخاب رویکرد فرصت‌طلبانه در گزینش رویه‌های حسابداری است، انتظار می‌رود کیفیت اطلاعات و در نتیجه قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری کاهش یابد (گاش و اولسون، ۲۰۰۹؛ کورمیر و همکاران، ۲۰۱۳).

طبق نظر رأس و همکاران (۲۰۱۶) در هر بازار رقابتی که هزینه مالکانه رقابت کمتر خواهد بود، به سبب نظارت بیشتر، کیفیت بیشتر اطلاعات و نوسان کمتر عملکرد شرکت را سبب خواهد شد که قابلیت مقایسه بیشتر اطلاعات را به دنبال خواهد داشت (لونتیس، ویتمن و کرمانیس، ۲۰۱۱)؛ ولی از طرفی دیگر فشار رقابتی بیشتر عامل انگیزش مدیران برای کاهش هزینه‌های نمایندگی و به‌کارگیری رویکرد فرصت‌طلبانه در گزینش رویه‌های حسابداری و در نتیجه کاهش کیفیت و قابلیت مقایسه اطلاعات است (ایمهاف و وتنبه، ۲۰۱۸). فرضیات پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شوند:

- ۱- نوسان فروش بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی دارد.
- ۲- نوسان رشد فروش بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی دارد.
- ۳- نوسان جریان‌های نقدی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تأثیر منفی دارد.
- ۴- هزینه مالکانه رقابت تأثیر منفی نوسان فروش بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را

تشدید می‌کند.

۵- هزینه مالکانه رقابت تأثیر منفی نوسان رشد فروش بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تشدید می‌کند.

۶- هزینه مالکانه رقابت تأثیر منفی نوسان جریان‌های نقدی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را تشدید می‌کند.

۵. روش پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف، از نوع توصیفی و بر اساس ماهیت و روش از نوع همبستگی و پس رویدادی است. با توجه به اینکه این پژوهش می‌تواند در فرآیند گزارش اطلاعات با کیفیت و کمک به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی استفاده می‌شود، نوع پژوهش کاربردی محسوب می‌شود. جامعه آماری مورد مطالعه‌ی این پژوهش، تمامی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶ است. در این پژوهش، برای انتخاب نمونه، از کل داده‌های در دسترس استفاده شده می‌شود. نخست تمام شرکت‌هایی که می‌توانستند در نمونه‌گیری شرکت کنند، انتخاب شدند؛ سپس به روش حذف سیستماتیک از بین تمامی شرکت‌های موجود، شرکت‌هایی که واجد هر یک از شرایط زیر نبوده‌اند، حذف شده و در نهایت شرکت‌های باقی‌مانده برای انجام آزمون انتخاب شدند:

دوره مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفندماه باشد؛ فعالیت یا دوره مالی طی دوره مدنظر تغییر نیافته باشد؛ نمونه آماری شامل شرکت‌های واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری، لیزینگ، بانک‌ها و شرکت‌های بیمه نباشند؛ محدودیت مربوط به توقف معاملاتی بیش از سه ماه نباشد؛ اطلاعات در دسترس باشد.

بر این اساس تعداد ۱۲۶ شرکت و ۱۰۰۸ سال - شرکت انتخاب و مطالعه شدند.

نگاره ۱: جدول نمونه‌گیری

تعداد شرکت‌ها	نوع محدودیت
۵۳۰	تعداد کل شرکت‌های بورسی
۹۷	محدودیت مربوط به سال مالی منتهی به پایان اسفندماه و تغییر سال مالی
۱۴۵	محدودیت مربوط به حذف بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های سرمایه‌گذاری مالی (به دلیل ماهیت متفاوت فعالیت آن‌ها)
۴۸	محدودیت مربوط به توقف معاملاتی بیش از سه ماه
۱۱۴	محدودیت مربوط به ناقص بودن داده‌های برخی شرکت‌ها در فاصله ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۶
۱۲۶	شرکت‌های باقی‌مانده

۶. مدل‌ها و متغیرهای پژوهش

۶-۱. متغیر وابسته

متغیر وابسته پژوهش، قابلیت مقایسه صورت مالی است که برای اندازه‌گیری آن از مدل دی فرانکو، کوتاهی و وردی (۲۰۱۱) استفاده می‌شود. در این مدل دو شرکت زمانی مشابه در نظر گرفته می‌شوند که برای مجموعه‌ای از رویدادهای اقتصادی یکسان (مثل سود حسابداری)، گزارش مالی (مثل بازدهی) مشابهی ارائه کرده باشند. برای اندازه‌گیری قابلیت مقایسه بین دو شرکت i و j ، ابتدا برای هر شرکت-سال مدل رگرسیونی به شرح رابطه ۱ با استفاده از داده‌های سری زمانی (شش‌ماهه) برآورد می‌شود. برای دوره چهار ساله اخیر منتهی به پایان سال t برآورده می‌شود (جنون بان و همکاران، ۲۰۱۶؛ مهرورز و مرفوع، ۱۳۹۵؛ حاجی‌ها و چناری بوکت، ۱۳۹۷).

$$Earnings_{i,k} = \alpha_{i,t} + \beta_{i,t} Return_{i,k} + \varepsilon_{i,k} \quad \text{رابطه ۱}$$

که در آن $Earning_{i,k}$ سود خالص شرکت i در شش ماه k تقسیم بر ارزش بازار سهام شرکت در ابتدای شش ماه و $Return_{i,k}$ بازده سهام شرکت i در شش ماه k ضرایب برآورده شده از رابطه ۱ برای هر شرکت-سال، معیاری از عملیات حسابداری آن شرکت است؛ یعنی $\hat{\alpha}_1$ و $\hat{\beta}_1$ نشان دهنده عملیات حسابداری شرکت i ضرایب $\hat{\alpha}_1$ و $\hat{\beta}_1$ معرف عملیات

حسابداری شرکت J است. شباهت بین عملیات حسابداری دو شرکت، میزان قابلیت مقایسه بین دو شرکت را نشان می‌دهد. به‌منظور برآورد تفاوت بین عملیات حسابداری دو شرکت J و i از مفهوم قابلیت مقایسه (ارائه گزارش‌های مشابه درباره مجموعه‌ای از رویدادهای مشابه) استفاده می‌شود؛ از این‌رو در هر سال از طریق رابطه‌های ۲ و ۳ سود شرکت i به‌طور جداگانه یک‌بار با ضرایب خود شرکت i یک‌بار با ضرایب شرکت J، اما با بازده شرکت i، (رویداد مشابه) برای دوره زمانی مشابه با دوره زمانی رابطه ۱ پیش‌بینی می‌شود.

$$E(\text{Earnings}_{it}) = \hat{\alpha}_i + \hat{\beta}_i \text{Return}_{it} \quad (\text{رابطه ۲})$$

$$E(\text{Earnings}_{jt}) = \hat{\alpha}_j + \hat{\beta}_j \text{Return}_{jt} \quad (\text{رابطه ۳})$$

سپس قابلیت مقایسه بین دو شرکت J و i در سال t از طریق رابطه ۴ محاسبه می‌شود.

$$\text{ComAcc}_{ij,t} = \frac{-1}{8} \sum_{k=7}^k |E(\text{Earning})_{ii,k} - E(\text{Earning})_{ij,t}| \quad (\text{رابطه ۴})$$

مقدار ریاضی بیشتر برای $\text{ComAcc}_{ij,t}$ نشان‌دهنده قابلیت مقایسه بیشتر بین دو شرکت است. به طریق مشابه برای هر سال و هر جفت شرکت i با شرکت‌های J عضو یک صنعت، معیار $\text{ComAcc}_{ij,t}$ محاسبه می‌شود و میانگین ۴ عدد بزرگ‌تر محاسبه‌شده برای آن، معیار قابلیت مقایسه خاص شرکت i تعریف می‌شود که با $\text{Com}_{j,t}$ نشان داده می‌شود.

۲-۶. متغیرهای مستقل

متغیر مستقل این پژوهش شامل ناپایداری اطلاعات حسابداری یعنی نوسان فروش، نوسان جریان‌های نقدی و نوسان رشد فروش بر اساس پژوهش‌های قبلی به شرح زیر است (کوتاهی، لئون و وسلی، ۲۰۰۵^{۳۶}؛ فرانسسیس، پینوک و وتنبه، ۲۰۱۳^{۳۷}؛ جینگ، ۲۰۰۵؛ راس، شی و ژی، ۲۰۱۶):

Std_sale : انحراف استاندارد فروش (انحراف فروش ۵ سال قبل)، Std_CFO : انحراف استاندارد جریان‌های نقدی (انحراف فروش ۵ سال قبل)، Std_sales_grth : انحراف استاندارد رشد فروش سه‌ماهه (تفاوت فروش سه‌ماهه بعدی نسبت به فروش سه‌ماهه قبلی

تقسیم بر فروش سه‌ماهه قبلی) برای مجموع ۱۶ سه‌ماهه.

۳-۶. متغیر تعدیلی

متغیر تعدیلی این پژوهش هزینه مالکانه رقابت است که با توجه به پژوهش‌های قبلی مخارج تحقیق و توسعه، انعکاسی از هزینه‌های مالکانه رقابت شرکت است. باین‌حال شرکت‌ها با افشای بیشتر اطلاعات همچون مخارج تحقیق و توسعه، سبب انتقال مزایای اطلاعاتی به رقبا و تضعیف جایگاه شرکت نزد آن‌ها می‌شوند ولی عدم گزارش این مخارج نیز سبب مدیریت و دست‌کاری سود و تحمیل هزینه‌های نمایندگی بر شرکت می‌شود (ایمهاف و وتنبه، ۲۰۱۸؛ وانگ، ۲۰۰۷^{۳۸}؛ آلیس، فی و توماس، ۲۰۱۲^{۳۹}). به دلیل اینکه در پژوهش‌های قبلی نقش مدیریت سود بر قابلیت مقایسه اطلاعات بررسی شده است، در این پژوهش نقش مخارج تحقیق و توسعه به‌عنوان هزینه مالکانه رقابت مورد مطالعه قرار می‌گیرد. هزینه‌های تحقیق و توسعه (R&D) با استفاده از کل دارایی‌ها تعدیل (تقسیم بر میانگین دارایی‌ها) می‌شود.

۴-۶. متغیرهای کنترل

Size: لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی‌ها شرکت i در سال t . از این متغیر برای کنترل اندازه شرکت‌ها استفاده می‌شود (لانگ، مافیت و اونز، ۲۰۱۰^{۴۰})، Market-to-book: ارزش بازاری حقوق صاحبان سهام، تقسیم بر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شود (لانگ، مافیت و اونز، ۲۰۱۰).

LEV: عبارت است از اهرم مالی یعنی نسبت ارزش دفتری بدهی‌های بلندمدت به ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت i در سال t (فرانسیس، پینوک و وتنبه، ۲۰۱۳).

Stock_return: بازده سهام ۱۲ ماه برای سال مالی جاری (فرانسیس، پینوک و وتنبه، ۲۰۱۳).

Big: اگر حسابرسی شرکت را سازمان حسابداری انجام دهد عدد ۱ و در غیر این صورت صفر (کوتاهی، لئون و وسلی، ۲۰۰۵).

RD_dum: اگر شرکت هزینه تحقیق توسعه داشته باشد عدد ۱ و در غیر این صورت صفر (وانگ، ۲۰۰۷؛ آلیس، فی و توماس، ۲۰۱۲).

Inst_own: درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی (آریا، میتندورف و ساپینگتون،^{۴۱} ۲۰۰۵).

Abs_abnacc: اقلام تعهدی. برای اندازه‌گیری مدیریت سود تعهدی از مدل تعدیل‌شده جونز استفاده می‌شود:

$$\left(\frac{TAit}{Ait-1}\right) = \alpha_1 \left(\frac{1}{Ait-1}\right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV - \Delta REC}{Ait-1}\right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE}{Ait-1}\right) + \varepsilon it \quad (\text{رابطه ۵})$$

در رابطه شماره یک TAit: جمع کل اقلام تعهدی شرکت i در سال t که از حاصل سود خالص منهای وجوه نقد عملیاتی به دست می‌آید. Ait-1: جمع کل دارایی‌های شرکت i در سال t-1. $\Delta REV, t$: تغییر درآمد شرکت i بین سال t-1 و t. $\Delta REC, t$: تغییر ر در حسابداری دریافتی شرکت i بین سال t-1 و t. PPEit, t: میزان اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات شرکت i در سال t. در این مدل شاخص مدیریت سود (اقلام تعهدی اختیاری) همان جمله خطا (ε) است که اگر این شاخص منفی باشد نشان‌دهنده این است که مدیر از حداقل سازی سود یا وان بزرگ و اگر این شاخص مثبت باشد نشان‌دهنده این است که مدیر از حداکثر سازی سود استفاده می‌کند. باید گفت در این تحقیق، هر چه سطح (اندازه) قدر مطلق اقلام تعهدی اختیاری بیشتر باشد نشان می‌دهد امکان مدیریت سود مدیریت، بیشتر می‌شود (کوتاهی، لئون و وسلی، ۲۰۰۵). Bid_ask: عدم تقارن اطلاعاتی و متغیر دوجوهی که اگر ارزش مطلق میانگین اختلاف سالانه بین قیمت خرید و فروش ماهانه بیشتر از میانه باشد، برابر با ۱ و در غیر این صورت صفر گرفته می‌شود (دی فرانکو، کوتاهی، وردی، ۲۰۱۱). این الگو به شرح ذیل است:

$$SPREAD_{i,t} = \frac{(AP - PB) \times 100}{(AP + PB) \div 2} \quad (\text{رابطه ۶})$$

SPREAD: دامنه تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام، AP (Ask Price): میانگین قیمت پیشنهادی فروش سهام، BP (Bid Price): میانگین قیمت پیشنهادی خرید سهام.

برای آزمون فرضیه اول، دوم و سوم پژوهش از رابطه شماره ۷ به شرح زیر استفاده می‌شود که β_1 برای فرض اول، β_2 برای فرضیه دوم و β_3 برای آزمون فرضیه شماره سوم است (ایمهاف و وتنبه، ۲۰۱۸).

$$\text{Comparability}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Std\_sale}_{it} + \beta_2 \text{Std\_CFO}_{it} + \beta_3 \text{Std\_sales\_grth}_{it} + \beta_4 \text{Size}_{it} + \beta_5 \text{Market-to-book}_{it} + \beta_6 \text{LEV}_{it} + \beta_7 \text{Stock\_return}_{it} + \beta_8 \text{Big}_{it} + \beta_9 \text{RD\_dum}_{it} + \beta_{10} \text{Inst\_own}_{it} + \beta_{11} \text{Abs\_abnacc}_{it} + \beta_{12} \text{Bid\_ask}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{رابطه ۷})$$

برای آزمون فرضیه چهارم، پنجم و ششم پژوهش از رابطه شماره ۸ به شرح زیر استفاده می‌شود که β_1 برای فرض چهارم، β_2 برای فرضیه پنجم و β_3 برای آزمون فرضیه شماره ششم است (ایمهاف و وتنبه، ۲۰۱۸).

$$\text{Comparability}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{Std\_sale}_{it} * \text{R\&D}_{it} + \beta_2 \text{Std\_CFO}_{it} * \text{R\&D}_{it} + \beta_3 \text{Std\_sales\_grth}_{it} * \text{R\&D}_{it} + \beta_4 \text{Size}_{it} + \beta_5 \text{Market-to-book}_{it} + \beta_6 \text{LEV}_{it} + \beta_7 \text{Stock\_return}_{it} + \beta_8 \text{Big}_{it} + \beta_9 \text{RD\_dum}_{it} + \beta_{10} \text{Inst\_own}_{it} + \beta_{11} \text{Abs\_abnacc}_{it} + \beta_{12} \text{Bid\_ask}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (\text{رابطه ۸})$$

۷. یافته‌های پژوهش

۱-۷. آمار توصیفی

همان‌طور که در نگاره شماره (۲ و ۳) مشاهده می‌شود، نتایج آمار توصیفی متغیرهای تحقیق نشان داده شده است. نتایج نشان می‌دهد قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در محدوده ۰/۰۰۱- و ۰/۴۹۷- است و مقدار میانگین برای این متغیر معادل ۰/۰۸۹- است که به‌طور میانگین بیانگر قابلیت مقایسه کمتر شرکت‌های بورس تهران است. نوسان جریان‌های نقدی نسبت به نوسان فروش و رشد فروش از میانگین بالایی برخوردار است که حاکی از موقعیت ناپایدار و پرریسک شرکت‌های مطالعه‌شده در نگهداشت نقدینگی و جریان‌های نقدی است. میانگین مخارج تحقیق و توسعه معادل ۰/۰۰۰۴ است که بیانگر نگاه کوتاه‌مدت شرکت‌های بورس تهران در فرایند کسب سود و پیشبرد اهداف تجاری خود در آینده است به‌طوری‌که تنها ۱۶ درصد شرکت‌های مطالعه‌شده دارای مخارج تحقیق و توسعه هستند. ۷۳ درصد شرکت‌های مطالعه‌شده تحت کنترل مالکان نهادی است، به‌طوری‌که برخی از شرکت‌ها تقریباً به‌طور کامل در اختیار مالکان نهادی است. میانگین شاخص عدم تقارن اطلاعاتی معادل ۰/۶۲۸ است که بیانگر عدم تقارن زیاد اطلاعات در بورس اوراق بهادار تهران است.

نگاره ۲: آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
COMPARABILITY	-۰/۰۸۹	-۰/۰۴۷	-۰/۰۰۱	-۰/۴۹۷	۰/۰۹۲۲
STDSALES	۰/۱۱۲	۰/۱۱۱	۰/۶۲۹	۰/۰۱۰۷	۰/۱۰۸
STDCFO	۰/۱۴۷	۰/۱۱۹	۰/۷۶۰	۰/۰۰۰	۰/۱۱۳
STDSALGRATH	۰/۱۴۳	۰/۱۱۲	۱/۹۵۴	۰/۰۰۲۱	۰/۲۲۲
R&d	۰/۰۰۰۴	۰/۰۰۰	۰/۰۲۱۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱۸
SIZE	۱۴/۰۷	۱۳/۸۷	۱۹/۱۴	۱۰/۰۳	۱/۵۸۶
MTOB	۹/۲۰۱	۵/۲۵۹	۷۶/۰۱	۰/۲۶۲	۱۰/۴۶
LEV	۰/۶۵۰	۰/۴۱۰	۰/۹۲۵	۰/۰۰۰	۰/۰۶۸
RETURN	۰/۳۸۵	۰/۰۲۳	۸/۱۰۳	-۰/۶۵۸	۰/۹۳۰
INST	۰/۷۳۷	۰/۸۴۲	۰/۹۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۵۳
ABSDAC	۰/۰۸۲	۰/۰۵۱	۰/۶۸۹	۰/۰۰۸	۰/۰۹۹

نگاره ۳: آمار توصیفی متغیرهای کیفی پژوهش

درصد	فراوانی	متغیر	
۰/۲۳۷	۲۳۲	حسابرس - سازمان حسابرسی	BIG
۰/۷۶۳	۷۷۶	حسابرس - غیر از سازمان حسابرسی	
۰/۱۶۲	۱۶۱	شرکت‌های با مخارج تحقیق و توسعه	RDDUM
۰/۸۳۸	۸۴۷	شرکت‌های بدون مخارج تحقیق و توسعه	
۰/۶۲۸	۶۳۲	عدم تقارن اطلاعاتی بالا	BIDASK
۰/۳۷۲	۳۷۶	عدم تقارن اطلاعاتی پایین	

۲-۷. آمار استنباطی

در راستای آزمون فروض الگوهای کلاسیک رگرسیون خطی، نتایج آزمون ریشه واحد با استفاده از آزمون لوین، لین و چو بیانگر آن بود که سطح معناداری برای همه متغیرهای پژوهش کمتر از ۱ درصد است؛ بنابراین همه متغیرها در سطح مانا قرار دارند. نتایج آزمون بروش - پاگان

با سطح معنی‌داری زیر ۵ درصد بیانگر وجود ناهمسانی واریانس بود که از طریق حداقل مربعات تعمیم‌یافته رفع شد. برای بررسی وجود همخطی بین متغیرهای توضیحی از آزمون عامل تورم واریانس استفاده شده است. اگر بیشترین مقدار عامل تورم واریانس بزرگ‌تر از عدد ۱۰ باشد نشان‌دهنده همخطی بین متغیرهای مستقل است. نتایج این آزمون بیانگر این است که برای همه متغیرهای مستقل مقدار VIF کمتر از ۱۰ است؛ بنابراین همخطی بین آن‌ها وجود ندارد. سطح معنی‌داری آزمون جارکوبرا در مورد فرض نرمال بودن توزیع مانده‌ها، کمتر از ۵ درصد بوده و فرض صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع مانده‌ها تأیید نشد؛ ولی در نمونه‌های بزرگ (تعداد ۳۰ مشاهده و بیشتر)، نرمال نبودن باقیمانده‌ها نیز نتایج مدل را چندان خدشه‌دار نمی‌کند؛ همچنین نتایج آزمون دوربین واتسون (طبق جداول) برای بررسی فرض نبود خودهمبستگی در الگوها حاکی از آن بود که مقدار آماره این آزمون بین ۲/۵ و ۱/۵ است؛ لذا فرض نبود خودهمبستگی تأیید می‌شود. قبل از برازش الگوها لازم است تا آزمون F لیمر به منظور بررسی استفاده از روش داده‌های تابلویی با اثرات ثابت در مقابل روش داده‌های ترکیبی برای الگوهای مزبور انجام شود. نتایج حاصل آزمون F لیمر برای الگوهای مزبور در نگاره ۴ نشان داده شده است.

نگاره ۴. نتایج آزمون F لیمر

الگوی مورد بررسی	آماره	سطح خطا	روش پذیرفته شده
الگوی (۱)	۱/۸۰۲۸	۰/۰۰۰	روش اثرات ثابت
الگوی (۲)	۱/۷۹۲۰	۰/۰۰۰	روش اثرات ثابت

همان‌طور که در نگاره ۴ نیز مشاهده می‌شود نتایج حاکی از رد نشدن فرض H_0 است؛ در نتیجه الگوی داده‌های ترکیبی روش ارجح است. حال در ادامه نتایج تخمین الگوی پژوهش در نگاره ۵ با روش داده‌های ترکیبی نشان داده شده است.

نگاره ۵. نتایج آزمون هاسمن

الگوی مورد بررسی	آماره	سطح خطا	روش پذیرفته شده
الگوی (۱)	۲۱/۳۱۹	۰/۳۰۲۱	روش اثرات تصادفی
الگوی (۲)	۳۲/۶۶۶۰	۰/۰۸۲۰	روش اثرات تصادفی

همان‌طور که در نگاره ۵ مشاهده می‌شود، نتایج حاکی از آن است که الگوی داده‌های تابلویی با اثرات تصادفی برای الگوی شماره (۱-۲) روش ارجح است.

نگاره ۶: نتایج آزمون فرضیه اول، دوم و سوم پژوهش

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی داری
ضریب ثابت (C)	-۰/۱۱۷	۰/۰۳۱	-۳/۷۵۸	۰/۰۰۰۲
نوسان فروش (STDSALES)	-۰/۱۰۴	۰/۰۲۵	-۴/۱۰۲	۰/۰۰۰
نوسان جریان نقدی (STDCFO)	-۰/۰۱۹	۰/۰۲۸	-۰/۷۰۶	۰/۴۸۰۱
نوسان رشد فروش (STDSALGRATH)	-۰/۰۱۶	۰/۰۱۳	-۱/۲۶۲	۰/۲۰۷۰
اندازه (SIZE)	۰/۰۰۵	۰/۰۰۲	۲/۴۹۴	۰/۰۱۲۸
ارزش بازار به دفتری (MTOB)	۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۳	۰/۸۹۰	۰/۳۷۳۷
اهرم (LEV)	-۰/۰۵۲	۰/۰۴۲	-۱/۲۵۸	۰/۲۰۸۷
بازدهی (RETURN)	-۰/۰۳۷	۰/۰۰۲۸	-۱۳/۳۱۷	۰/۰۰۰
اندازه حسابرسی (BIG)	۰/۰۱۸	۰/۰۰۸۲	۲/۲۹۳	۰/۰۲۲۰
متغیر دامی تحقیق و توسعه (RDDUM)	-۰/۰۲۱۵	۰/۰۱۳۳	-۱/۶۱۴	۰/۱۰۶۸
مالکیت نهادی (INST)	۰/۰۹۷	۰/۰۳۰۱	۳/۲۴۳	۰/۰۰۱۲
اقدام تعهدی (ABSDAC)	۰/۰۲۶	۰/۰۲۹	۰/۸۹۶	۰/۳۷۰۱
عدم تقارن اطلاعاتی (BIDASK)	-۰/۰۱۶	۰/۰۰۵۹	-۲/۶۹۳	۰/۰۰۷۲
ضریب تعیین	۰/۱۹۲۹۷۷			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۱۸۴۰۶۷			
آماره دوربین واتسون	۱/۹۸۰۸۵۴			
آماره F	۲۱/۶۵۱۳۷			
احتمال آماره F	۰/۰۰۰			

نگاره شماره ۶، نتایج حاصل از برآورد پارامترهای مدل نوسان فروش و جریان‌های نقدی (نتایج آزمون فرضیه اول، دوم و سوم پژوهش) و اثر آن بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را نشان می‌دهد. برای این مدل، آماره دوربین واتسون برابر ۱/۹۸۰ است و خودهمبستگی جمله‌ای اخلاص رد می‌شود. مقدار احتمال مربوط به آماره F برای تصریح برابر ۰/۰۰۰ است؛ لذا فرض صفر مبنی بر خطای تصریح مدل رد می‌شود؛ در نتیجه در سطح اطمینان ۹۹ درصد، معنی‌دار بودن مدل‌ها پذیرفته می‌شود. ضریب تعیین تعدیلی برای مدل بی‌انگراین است که ۱۸ درصد تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و متغیرهای توضیحی به کاررفته در مدل قابل توصیف است. نتایج بیانگر این است نوسان فروش با ضریب و سطح معنی‌داری (۰/۱۰۴- و ۰/۰۰۰) دارای تأثیر منفی معنی‌دار بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است و با افزایش نوسان فروش، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی کاهش می‌یابد. این در حالی است که نوسان جریان نقدی و نوسان رشد فروش با سطح معنی‌داری به ترتیب (۰/۴۸۰۱ و ۰/۲۰۷۰) بیانگر تأثیر نداشتن معنی‌دار آن‌ها بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. از بین متغیرهای کنترل پژوهش، اندازه شرکت، اندازه حسابرسی و مالکیت نهادی، تأثیر مثبتی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارند و بازده سهام و عدم تقارن اطلاعاتی دارای تأثیر منفی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی هستند؛ ولی متغیرهای ارزش بازار به ارزش دفتری، اهرم، متغیر دامی وجود مخارج تحقیق و توسعه و اقلام تعهدی، تأثیر معنی‌داری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ندارند.

نگاره ۷: آزمون فرضیه چهارم، پنجم و ششم پژوهش

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
ضریب ثابت (C)	-۰/۱۴۳	۰/۰۳۴	-۴/۲۳۵	۰/۰۰۰
مخارج تحقیق و توسعه (R&D)	-۳/۶۷۳	۱/۴۱۱	-۲/۶۰۳	۰/۰۰۵
نوسان فروش و مخارج تحقیق و توسعه (STDSALES*RD)	-۵/۳۵	۱/۴۹۵	-۳/۵۷۸	۰/۰۲۹
نوسان جریان نقدی و مخارج تحقیق و توسعه (STDCFO*RD)	-۹/۱۸۳	۲۵/۰۸	-۰/۳۶۶	۰/۷۱۴

متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
نوسان رشد فروش و مخارج تحقیق و توسعه (STDSALGRATH*RD)	۱/۳۹۷	۸/۳۰۰	۰/۱۶۸	۰/۸۶۶
اندازه (SIZE)	۰/۰۰۶	۰/۰۰۲	۲/۴۵۶	۰/۰۱۴
ارزش بازار به دفتری (MTOB)	۰/۰۰۰۳	۰/۰۰۰۲	۱/۱۵۸	۰/۲۴۶
اهرم (LEV)	-۰/۰۵۹	۰/۰۴۲	-۱/۴۰۳	۰/۱۶۰
بازدهی (RETURN)	-۰/۰۳۸	۰/۰۰۲۸	-۱۳/۵۲	۰/۰۰۰
اندازه حسابرسی (BIG)	۰/۰۳۸	۰/۰۰۹	۴/۰۷۷	۰/۰۰۰
متغیر دامی تحقیق و توسعه (RDDUM)	-۰/۰۲۲	۰/۰۱۳	-۱/۶۵۰	۰/۰۹۹
مالکیت نهادی (INST)	۰/۱۰۳	۰/۰۳۰	۳/۳۹۷	۰/۰۰۰
اقدام تعهدی (ABSDAC)	-۰/۰۱۶	۰/۰۱۲	۱/۳۵۹	۰/۱۷۴
عدم تقارن اطلاعاتی (BIDASK)	-۰/۰۱۳	۰/۰۰۶	-۲/۲۶۲	۰/۰۲۳
ضریب تعیین			۰/۱۹۰۷۳۲	
ضریب تعیین تعدیل شده			۰/۱۷۷۶۶۶	
آماره دوربین-واتسون			۱/۹۶۸۷۳۹	
آماره F			۱۴/۵۹۷۷۳	
احتمال آماره F			۰/۰۰۰	

نگاره شماره ۷، نتایج حاصل از برآورد پارامترهای مدل نوسان فروش و جریان‌های نقدی و اثر متقابل آن‌ها با هزینه‌های مالکانه رقابت (نتایج آزمون فرضیه چهارم، پنجم و ششم پژوهش) و اثر آن بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را نشان می‌دهد. برای این مدل، آماره دوربین واتسون برابر ۱/۹۶۸ است و خودهمبستگی جمله‌ای اخلاص رد می‌شود. مقدار احتمال مربوط به آماره F برای تصریح برابر ۰/۰۰۰ است؛ لذا فرض صفر مبنی بر خطای تصریح مدل رد می‌شود؛ در نتیجه در سطح اطمینان ۹۹ درصد، معنی‌دار بودن مدل‌ها پذیرفته می‌شود. ضریب تعیین تعدیلی برای مدل بیانگر این است که ۱۷ درصد تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای

مستقل و متغیرهای توضیحی بکار رفته در مدل قابل توصیف است. نتایج بیانگر این است که مخارج تحقیق و توسعه به‌عنوان شاخص هزینه مالکانه رقابت با سطح معنی‌داری ۰/۰۰۵، دارای تأثیر منفی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. متغیر اثر متقابل نوسان فروش و مخارج تحقیق و توسعه با ضریب و سطح معنی‌داری (۵/۳۵- و ۰/۰۲۹) حاکی از اثر افزایشی مخارج تحقیق و توسعه بر رابطه بین نوسان فروش و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است؛ ولی اثر متقابل مخارج تحقیق و توسعه به‌عنوان شاخص هزینه مالکانه رقابت با نوسان جریان‌های نقدی و نوسان رشد فروش، معنی‌دار نیست. از بین متغیرهای کنترل پژوهش، اندازه شرکت، اندازه حسابرسی و مالکیت نهادی، تأثیر مثبتی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی دارند و بازده سهام و عدم تقارن اطلاعاتی دارای تأثیر منفی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی هستند؛ اما متغیرهای ارزش بازار به ارزش دفتری، اهرم، متغیر دامی وجود مخارج تحقیق و توسعه و اقلام تعهدی، تأثیر معنی‌داری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ندارند.

۸. بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر تأثیر ناپایداری فروش و جریان‌های نقدی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تأکید بر هزینه‌های مالکانه رقابت مطالعه و بررسی شده است. مواجهه بیشتر شرکت با ریسک و عدم اطمینان در شرایط مختلف تصمیم‌گیری، محرک قوی برای مدیران در راستای اقدام فرصت‌طلبانه از طریق اعمال اختیار و گزینش رویه و روش‌های مطلوب برای برون‌رفت از وضعیت موجود و عادی جلوه دادن عملیات شرکت برای افراد برون‌سازمانی است. این در حالی است که هرگونه دست‌کاری و مدیریت و هموارسازی اطلاعات حسابداری، می‌تواند سبب کاهش کیفیت اطلاعات و به دنبال آن کاهش قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری گردد (رأس، شی و ژی، ۲۰۱۶؛ کاوادا، ۲۰۱۴). کیفیت اندک گزارشگری مالی منجر به از بین رفتن هماهنگی بین واحد تجاری و سرمایه‌گذارانش در خصوص تصمیم‌های سرمایه‌گذاری مربوط به دارایی‌های سرمایه‌ای و ایجاد ریسک اطلاعاتی می‌شود (لایس، فی و توماس، ۲۰۱۲؛ لئوز و ورچیا، ۲۰۰۴) و هرچه عدم تقارن اطلاعاتی میان مدیران و سرمایه‌گذاران بیشتر باشد، هزینه حقوق مالکانه افزایش می‌یابد (لئوز و ورچیا، ۲۰۰۴)؛ بنابراین مدیریت سود برای هموار کردن نوسان موجود در اطلاعات حسابداری، سبب افزایش هزینه‌های مالکانه شرکت می‌شود و افزایش هزینه

مالکانه سبب کاهش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی می‌شود (آلیس، فی و توماس، ۲۰۱۲). نتایج پژوهش نشان می‌دهد نوسان فروش دارای تأثیر منفی معنی‌داری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است. این نتیجه هم‌راستا با نتایج پژوهش‌های کاوادا (۲۰۱۴)، بنکر، بیزالو و پلن دجوویچ (۲۰۱۴)، کورمیر، هالی و لدوکس (۲۰۱۳) و رأس، شی و ژی (۲۰۱۶) است؛ ولی نوسان جریان نقدی و نوسان رشد فروش تأثیری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ندارند که مخالف با نتایج پژوهش‌هایی مانند کاوادا (۲۰۱۴) و رأس، شی و ژی (۲۰۱۶) است. این نتیجه می‌تواند به دلایل زیر باشد:

۱- سرمایه‌گذاران به‌طور معمول از شاخص نوسان فروش برای تصمیم‌گیری استفاده می‌کنند؛ ولی از شاخص نوسان رشد فروش که معیار تخصصی‌تری است، استفاده کمتری دارند، درحالی‌که نوسان رشد فروش را بیشتر تحلیلگران و پژوهشگران به‌طور اخص استفاده می‌کنند که می‌تواند سبب تأثیر نداشتن نوسان رشد فروش بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شود.

۲- به‌کارگیری متغیر سود در محاسبه قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در این پژوهش که متأثر از تغییرات و نوسان فروش است؛ ولی متأثر از تغییرات جریان نقدی نیست که می‌تواند سبب تأثیر نداشتن نوسان جریان نقدی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی شود.

۳- مطابق ادعای بیانیه مفهومی شماره ۱ هیئت استانداردهای حسابداری مالی، مبنی بر برتری سود نسبت به جریان‌های نقدی در پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی، سود و فروش معیار برتری نسبت به جریان‌های نقدی در تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری است.

مطابق نتایج به‌دست‌آمده مخارج تحقیق و توسعه به‌عنوان شاخص هزینه مالکانه رقابت، دارای تأثیر منفی معنی‌دار بر رابطه بین نوسان فروش و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی است و تأثیر منفی نوسان فروش بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را افزایش می‌دهد. این نتیجه هم‌راستا با نتایج پژوهش بلازسک و اسکریبانو^{۴۳} (۲۰۱۶)، هانس (۲۰۱۶)، کنت و یونگ (۲۰۰۳)، لئوز و ورچیا (۲۰۰۴) و آلیس، فی و توماس (۲۰۱۲) است؛ ولی اثر متقابل مخارج تحقیق و توسعه به‌عنوان شاخص هزینه مالکانه رقابت با نوسان جریان‌های نقدی و نوسان رشد فروش، بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی معنی‌دار نیست. این نتیجه مخالف با نتایج پژوهش‌های قبلی، مانند نمازی و همکاران (۱۳۹۳)، کنت و یونگ (۲۰۰۳)، لئوز و ورچیا (۲۰۰۴) و آلیس، فی و توماس (۲۰۱۲)، کاوادا (۲۰۱۴)، بنکر، بیزالو و پلن دجوویچ (۲۰۱۴)

کورمیر، هالی ولدوکس (۲۰۱۳) و رأس، شی و ژی (۲۰۱۶) است. دلایل آن به شرح زیر است:

۱- شرکت‌های با مخارج تحقیق و توسعه بیشتر، به دلیل عدم سرمایه‌ای کردن این نوع مخارج، دارای درجه تطابق کمتری هستند.

۲- به هر میزان شرکت‌ها مخارج تحقیق و توسعه را انجام دهند به دلیل انتقال منافع مربوطه از دوره جاری به دوره‌های آتی، خودبه‌خود سبب نوسان فروش و سود در دوره جاری نسبت به دوره‌های بعد خواهد شد که قابلیت مقایسه صورت‌های مالی را کاهش می‌دهد.

۳- از طرفی دیگر شرکت‌های با مخارج تحقیق و توسعه، دارای استراتژی تهاجمی و رقابتی‌تر در بازار بوده و نگاه بلندمدتی در کسب سود خواهند داشت و برای کاهش هزینه‌های بالقوه رقابت و تسلط رقبای بر مزیت اطلاعاتی شرکت، اقدام به گزارش اطلاعات با کیفیت پایین و با قابلیت مقایسه کمتری خواهند کرد، به‌ویژه که در محیط و بازار با رقابت اندک ایران، شرکت‌ها اطلاعات کمتری افشا می‌کنند؛ زیرا رفتار افشاگرانه آن‌ها مزیتی برایشان نخواهد داشت،

۴- به دلیل اینکه نوسان فروش و نوسان جریان‌های نقدی (مطابق فرضیات و دلایل ذکرشده قبلی)، بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بی‌تأثیر بوده، مخارج تحقیق و توسعه نیز با اینکه بر سود دوره جاری تأثیرگذار خواهد بود؛ ولی برای این شرکت‌ها به‌عنوان عامل ایجاد ارزش در بازار تلقی نمی‌شود؛ بنابراین بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی نیز بی‌تأثیر است.

همچنین هم‌راستا با پژوهش رأس، شی و ژی (۲۰۱۶) و لانگ، مافیت و اونز (۲۰۱۰)، شرکت‌های بزرگ دارای قابلیت مقایسه بیشتری هستند. هم‌راستا با پژوهش کوتاهی، لئون و وسلی (۲۰۰۵)، برای شرکت‌های با کیفیت حسابداری مطلوب، قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بیشتر است و مطابق پژوهش آریا، متندورف و ساپینگتون (۲۰۰۵)، شرکت‌های با مالکیت نهادی بیشتر، دارای قابلیت مقایسه بیشتری هستند. مطابق پژوهش‌های کیم، کرفت و رلیان (۲۰۱۳) و چن، کولینز، کراوت و مرنجنتالر (۲۰۱۵)، شرکت‌های با عدم تقارن اطلاعاتی کمتر، شاهد قابلیت مقایسه بیشتری هستند؛ اما بر خلاف نتایج پژوهش‌های قبلی مانند کاوادا (۲۰۱۴)، سان (۲۰۱۶)، رأس، شی و ژی (۲۰۱۶)، متغیرهای ارزش بازار به ارزش دفتری، اهرم، متغیر دامی وجود مخارج تحقیق و توسعه و اقلام تعهدی، تأثیر معنی‌داری بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ندارند.

۹. پیشنهادها و محدودیت‌ها

به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود به نوسان فروش و جریان‌های نقدی به‌عنوان معیارهای ریسک مبتنی بر اطلاعات حسابداری توجه کنند؛ همچنین به هزینه‌های مالکانه رقابت به‌عنوان فشار رقابتی برون‌سازمانی، در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود توجه کنند؛ زیرا نوسان بیشتر در عملکرد شرکت و فشار رقابتی کمتر، سبب برانگیختن مدیران برای مدیریت و دست‌کاری اطلاعات و گزارش با کیفیت اندک اطلاعات می‌شود؛ بنابراین قابلیت مقایسه اطلاعات را که نشانه‌ای از عملکرد مورد انتظار یک شرکت در مقایسه با شرکت‌های رقیب است، کاهش می‌دهد. به تحلیل‌گران پیشنهاد می‌شود با تحلیل هرگونه نوسان فروش و جریان‌های نقدی به‌عنوان عوامل ریسک و تحلیل هزینه مالکانه رقابت به‌عنوان محرک گزارش کیفیت اطلاعات، با فراهم کردن چتر حمایتی و امکان مقایسه بیشتر اطلاعات شرکت‌ها، مبنای تصمیم‌گیری صحیح را برای استفاده‌کنندگان در بازار فراهم و کارایی بازار سرمایه را افزایش دهند.

در این پژوهش برای اندازه‌گیری قابلیت مقایسه از مفهوم مقایسه‌پذیری اطلاعات شرکت‌ها با یکدیگر استفاده شده است. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از مفهوم امکان مقایسه اطلاعات یک واحد تجاری با مقاطع زمانی دیگر آن واحد، استفاده شود؛ همچنین پیشنهاد می‌شود نقش بهره‌گیری از اطلاعات محرمانه و ریسک دعاوی حقوقی آن بر قابلیت مقایسه اطلاعات نیز مطالعه شود.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به کنترل نشدن برخی از عوامل مؤثر بر نتایج تحقیق، مانند تأثیر متغیرهایی همچون عوامل اقتصادی، سیاسی، قوانین و مقررات اشاره کرد که خارج از کنترل محقق بوده و ممکن است بر نتایج اثرگذار باشد؛ همچنین مدل مربوط به قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با استفاده از داده‌های دوره زمانی نسبتاً کوتاه (هشت دوره شش‌ماهه قبل) برآورد شد. اگرچه با استفاده از تکنیک داده‌های تابلویی، مشکلات احتمالی مربوط این به موضوع حد تا زیادی مرتفع شد، استفاده از دوره زمانی طولانی می‌تواند نتایج تحقیق را تحت‌الشعاع قرار دهد؛ همچنین از سود به‌عنوان تنها معیار قابلیت مقایسه صورت‌های مالی استفاده شده است.

یادداشت‌ها

1. Engelberg, Ozoguz and Wang
2. Tucker and Zarowin
3. Ross, Shi and Xhi
4. Balakrishnan and Cohen
5. Cheng, Man and Yi
6. Sohn
7. Hans
8. Li and Zhan
9. De Franco, Kothari and Verdi
10. Gordon and Gallery
11. Kim, Kraft and Ryan
12. Chen, Collins, Kravet and Mergenthaler
13. Cormier, Houle and Ledoux
14. Lim, Ding and Thong
15. Gosh and Olsen
16. Banker, Byzalov and Plehn-Dujowich
17. Jing
18. Almeida, Campello and Weisbach
19. Kent and Ung
20. Hsu, Li, Ma, and Phillips
21. Datta, Iskandar and Singh
22. Baron and Kenny
23. Alkhatib
24. Menicucci
25. Khlif, Samaha and Azzam
26. Evans
27. Botosan and Standford
28. Leventis, Weetman and Caramanis
29. Markarian and Santaló
30. Kawada
31. Jeong-Bon, LeyeLi, and Yangxin
32. Imhof and Watanabe
33. Majeed, Yan, & Tauni
34. Ryou, Tsang, & Wang
35. Prencip
36. Kothari, Leone and Wasley
37. Francis, Pinnuck and Watanabe
38. Wang
39. Ellis, Fee and Thomas
40. Lang, Maffett and Owens
41. Arya, Mittendorf and Sappington
42. Leuz and Verrecchia
43. Blazsek and Escribano

منابع

فارسی

- حاجی‌ها، زهره و چناری بوکت، حسن (۱۳۹۷). قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و خطر سقوط مورد انتظار قیمت سهام. *دانش مالی تحلیل اوراق بهادار*، ۱۱(۳۹)، ۳۷ - ۴۸.
- خدادادی، ولی و بنابی قدیم، رحیم (۱۳۹۴). عوامل مؤثر بر افشای اختیاری اطلاعات (تئوری‌ها و کاربردها). *مجله مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۱۶، (زمستان)، ۱-۱۵.
- فروغی، داریوش و قاسم زاد، پیمان (۱۳۹۴). تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر ضریب

- واکنش سودهای آتی. فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۲ (۴)، ۴۷۹-۵۰۰.
- مرفوع، محمد و حسنی القار، مسعود (۱۳۹۶). رابطه کیفیت اقلام تعهدی و عدم تقارن اطلاعاتی در شرایط عدم اطمینان محیطی. دانش حسابرسی، ۱۷ (۶۸)، ۱۶۸-۱۴۹.
- مشایخی، بیتا؛ مهرانی، ساسان؛ مهرانی، کاوه و کرمی، غلامرضا (۱۳۸۴). نقش اقلام تعهدی اختیاری در مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۲ (۴)، ۶۱-۷۴.
- مهرورز، فاطمه و مرفوع، محمد (۱۳۹۵). رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با آگاهی بخشی قیمت سهام در خصوص سودهای آتی. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۳ (۴۹)، ۸۳-۱۱۰.
- نبات‌دوست باغمیشه، محمدحسین و محمدزاده سالطه، حیدر (۱۳۹۵). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی بر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران. دانش حسابرسی، ۱۶ (۶۲).
- نمازی، محمد؛ رضایی، غلامرضا و ممتازیان، علیرضا (۱۳۹۳). رقابت در بازار محصول و کیفیت اطلاعات حسابداری. پیشرفت‌های حسابداری، ۶ (۲)، ۱۳۱-۱۶۶.

References

- Alkhatib, K. (2014). The determinants of forward-looking information disclosure. *Social and Behavioral Sciences*, 109(8), 858-864.
- Almeida, H., Campello, M., & Weisbach, M. S. (2004). "The cash flow sensitivity of cash. *Journal of Finance*, 59(4), 1777-1804.
- Arya, A., Mittendorf, B., & Sappington, D. E. M. (2005). Using disclosure to influence herd behavior and alter competition. *Journal of Accounting and Economics*, 40(1-3), 231-246.
- Balakrishnan, K., & Cohen, D. A. (2011). Product market competition and financial accounting misreporting. Retrieved from <http://ssrn.com>.
- Banker, R., Byzalov, D. & Plehn-Dujowich, J. (2014). Demand uncertainty and cost behavior. *The Accounting Review*, 89 (3), 839-865.
- Baron, R. M., Kenny, D. A. (1986). The Moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and

- statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. 17.
- Blazsek, S., & Escribano, A. (2016). Patent propensity, R&D and market competition: Dynamic spillovers of innovation leaders and followers. *Journal of Econometrics*, 191(1), 145-163.
- Botosan, C. A., & Stanford, M. (2005). Managers' motives to withhold segment disclosures and the effect of SFAS No.131 on analysts' information environment. *The Accounting Review*, 80(3), 751-771.
- Chen, C-W., Collins, D. W., Kravet, T., & Mergenthaler, R. D. (2015). Financial statement comparability and the efficiency of acquisition decisions. *Contemporary Accounting Research*. 35(1), 164-202.
- Cheng, P., Man, P., & Yi, C. H. (2013). The impact of product market competition on earnings quality. *Accounting and Finance*, 53(1), 137- 162.
- Cormier, D., Houle, S., & Ledoux, M. (2013). The incidence of earnings management on information asymmetry in an uncertain environment: Some Canadian evidence. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. No 22, PP. 26–38.
- Datta, S., Iskandar-Datta, M., & Singh, V, (2012), Product market power, industry structure, and corporate earnings management. *Journal of Banking and Finance*, 37(8), 3273-3285.
- De Franco, G., Kothari, S. P., & Verdi, R. (2011). The benefits of financial statement comparability. *Journal of Accounting Research*, 49 (4), 895–931.
- Ellis, J. A., Fee, C. E., & Thomas, S. E. (2012). Proprietary costs and the disclosure of information about customers. *Journal of Accounting Research*, 50 (3), 685–727.
- Engelberg, J., Ozoguz, A. & Wang, S. (2017). Know thy neighbor: Industry clusters, information spillovers and market efficiency. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 41(6), 51-83.
- Evans, M. E. (2015). Commitment and cost of equity capital: an examination of timely balance sheet disclosure in earnings announcements. *Contemporary Accounting Research*, 33(3), 1136-1171.
- Francis, J. R., Pinnuck, M., & Watanabe, O. (2013). Auditor style and financial statement comparability. *The Accounting Review*, 89(2), 605–633.
- Foroghi, D., & Ghasemzad, P. (2016). The effect of financial statement comparability on future earnings response coefficients. *Accounting and Auditing Review*, 22(4), 479-500. (in Persian)

- Gordon, I., & Gallery, N. (2012). Assessing financial reporting comparability across institutional settings: The case of pension accounting. *The British Accounting Review*, 44(1), 11-20.
- Gosh, D., & Olsen. I. (2009). Environmental uncertainty and managers use of discretionary accruals. *Journal of Accounting, Organizations and Society*, 34(2), 188- 205.
- Hajiha, Z., & Chenari Bouket, H. (2018). Financial statement comparability and expected stock price crash risk. *Financial Knowledge of Securities Analysis*, 11(39), 37-48. (in Persian)
- Hajiha, Z., & Chenari Bouket, H. (2018). Financial statement comparability and expected stock price crash risk. *Financial Knowledge of Securities Analysis*, 11(39), 37-48. (in Persian)
- Hans, T. W. F. (2016). When does knowledge acquisition in R&D alliances increase new product development? The moderating roles of technological relatedness and product-market competition. *Hans Journal*, 45(1), 291–30.
- Hsu, C. Li, X. Ma, Z., & Phillips, G. M. (2017). Does product market competition influence analyst coverage and analyst career success? 1-53. *SSRN Electronic Journal*, Available at: <http://www.ssrn.com>.
- Imhof, M. J., & Watanabe, O.(2018). Competition, proprietary costs of financial reporting, and financial statement comparability. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, *SSRN Electronic Journal*.
Doi:10.2139/ssrn.3225381.1-56.
- Jeong-Bon, K., Leye, L., Louise, Y., & Yangxin, Y. (2016). Financial statement comparability and expected crash risk. *Journal of Accounting and Economics* 61(2-3). 294–312.
- Jing, D. (2005). *Cash flow volatility and dividend policy*. MSC Thesis, University of Singapore.
- Kawada, B. (2014). Auditor offices and the comparability and quality of clients' earnings. *Working paper*. San Diego State University.1-60.
- Kent, P. & Ung, K. (2003). Voluntary disclosure of forward-looking earnings information in Australia. *Australian Journal of Management*, 28(3), 273-286.
- Khelif, H., Samaha, K., & Azzam, I. (2015). Disclosure, ownership structure, earnings announcement lag and cost of equity capital in emerging markets: The case of the Egyptian stock exchange. *Journal of Applied Accounting Research*, 16(1), 1- 48.

- Khodadadi, V., & Bonabighadim, R. (2015). Factors influencing voluntary disclosure of information (theories and applications). *Journal of Accounting and Auditing Studies*, 16(1), 1- 5. (in Persian)
- Kim, S., Kraft, P., & Ryan, S. G. (2013). Financial statement comparability and credit risk. *Review of Accounting Studies*, 18 (3), 783-823.
- Kothari, S., Leone, A., & Wasley, C. (2005). Performance matched discretionary accruals. *Journal of Accounting & Economics*, 39 (1), 163–197.
- Lang, M., Maffett, M., & Owens, E. (2010). Earnings comovement and accounting comparability: the effects of mandatory IFRS adoption. Working paper, University of North Carolina and University of Rochester.
- Leuz, C., & Verrecchia, R. E. (2004). Firms capital allocation choices, information quality, and the cost of capital. *Working Paper*, University of Pennsylvania, Available at: 24. <http://papers.ssrn.com>
- Leventis, S., Weetman, P., & Caramanis, C. (2011). Agency costs and product market competition: The case of audit pricing in Greece. *The British Accounting Review*, 43(11), 112-119.
- Li, S., & Zhan, X. (2016). Product market threats and stock crash risk. Available at: <http://www.ssrn.com>.
- Lim, C.Y., Ding, D. K., & Thong, T. Y. (2008). Firm diversification and earnings management: Evidence from seasoned equity offerings. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 30 (1), 69–92.
- Majeed, M., Yan, C. & Tauni, M. (2018), How does competition shape managerial decisions? Product market competition and financial statement comparability. *Management Decision*, 56(11), 2437-2471.
- Marfue, M., & Hasani Elgar, M. (2017). The relationship between accrual quality and information asymmetry in environmental uncertainty. *Knowledge Audit*, 17(68), 149-168. (in Persian)
- Markarian, G., & Santaló, J. (2010), Product market competition, information and earnings management. *Journal of Business Finance and Accounting*, 41(5-6), 572-599.
- Mashaykhi, B., Mehrani, S., & Karami, G. (2006). "The role of discretionary accruals in earnings management of listed companies in Tehran Stock Exchange (TSE). *Accounting and Auditing Review*, 12(4), 61-74. (in Persian)
- Mehrvarz, F., & Marfou, M. (2016). The relationship between financial statements comparability with stock price in informativeness about future

- earnings. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 13(49), 83-110. (in Persian)
- Menicucci, E. (2013). The determinants of forward-looking information in management commentary: Evidence from Italian listed companies. *International Business Research*; 6(5), 30-44.
- Nabatdoost, M., & Mohamadzade Salte, H. (2016). The effect of audit quality on the comparability of financial statements in companies listed in Tehran Stock Exchange. *Knowledge Audit*, 16(62), 19-176. (in Persian)
- Ross, J., Shi, L. & Xhi, H. (2016). The determinants of accounting comparability around the world. Working paper. Binghamton University.
- Ryou, J. W., Tsang, A., & Wang, K. (2018). Product market competition and voluntary corporate social responsibility disclosure. <https://www.fox.temple.edu>, 1-51.
- Sohn, B. C. (2016). The effect of accounting comparability on the accrual-based and real earnings management. *Journal of Accounting Public Policy* 35(5), 513-539.
- Tucker, J. & Zarowin, P. (2006) Does income smoothing improve earnings informativeness? *The Accounting Review*, 81(1):251-270.
- Wang, I., (2007). Private earnings guidance and its implications for disclosure regulation. *The Accounting Review* 82(5), 1299-1332.